

mollige „moeke” acht de, waarschijnlijk kinderlooze schrijfster minder hoog. De vrouw doorleeft als moeder niet haar volle leven, maar een tijdperk, waarvóór en waarna haar intellect zijn volle waarde heeft. Dit standpunt kan zeker niet iedereen aanvaarden. Maar de kennis en het inzicht van den mannelijken arts wordt door het lezen van dit boek op wonderbaarlijke wijze verrijkt.

G. C. NIJHOFF.

E. FEER (c.s.), *Lehrbuch der Kinderheilkunde*, zehnte verbesserte Auflage. Jena, GUSTAV FISCHER, 1930, 790 bldz.. Prijs M. 28; geb. M. 30.

In 1911 heb ik den eersten druk van dit leerboek in het *Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde* aangekondigd, de voortreffelijke eigenschappen er van geroemd en het een voorspoedigen levensloop voorspeld. Die prognose is bewaarheid geworden en dat is te danken aan het juiste inzicht van FEER, die toen reeds voelde, dat het schrijven van een leerboek geen éénmanstaak meer is en daartoe de samenwerking van verschillende deskundigen noodzakelijk is. De snel op elkaar volgende herdrukken zijn mede noodig geworden door het feit, dat de kindergeneeskunde als afzonderlijk vak steeds meer waardeering heeft gevonden. In 1915 werd in Zwitserland de paediatric examenvak, in 1918 in Duitschland, in 1922 in Nederland en „FEER” is bij de studenten een uitermate geliefd boek geworden.

Uit den aard der zaak stuit de lezer, die zelf over een lange ervaring beschikt, hier en daar op een meening, waarmede hij zich niet kan vereenigen. Zoo meent referente bijv. in tegenstelling van RIETSCHEL, dat ook reeds bij zuigelingen asthma in aanvallen kan voorkomen. PFAUNDLER heeft de gave door zijn wijze van belichten, nieuwen glans te geven aan oude zaken. Wat hij schrijft over rachitis en exsudatieve diathese is zeer belangrijke lectuur. Sprekende over de aanvallen van hooge, op malaria gelijkende koorts, die bij kinderen met exsudatieve diathese herhaaldelijk voorkomt, zegt de beroemde paediatr van München, dat de oorzaak hiervan niet te herkennen is. Zou echter het zeer goede effect van de adenotomie in vele dezer gevallen niet een wegwijzer zijn?

In een nieuw boek als dit zouden wij wel gaarne de betiteling icterus catarrhalis vervangen zien door hepatitis infectiosa. Stellig hecht IBRAHIM te veel beteekenis aan de aangeboren syphilis als aetiologie voor hydrocephalus internus. Dat men, zelfs histologisch, zou kunnen onderscheiden tusschen de ziekte van OPPENHEIM en die van WERDNIG-HOFFMANN, zooals IBRAHIM zegt, meent referente, mede op grond van eigen onderzoek, te kunnen bestrijden. Hetzelfde geldt voor de uitspraak van FINKELSTEIN, dat levercirrhoses in de eerste levensmaanden steeds van luetischen oorsprong zijn.

Het hoofdstuk infectieziekten werd door FEER zelf geschreven, wiens bezonken meening over tal van actueele vraagstukken van groote waarde is. Opmerkelijk is, dat het kinkhoestvaccin alleen

in Nederland schijnt te helpen en zelfs na het passeeren van onze grenzen geen werking meer heeft, zooals ref. in Düsseldorf, waar het Nederlandsche vaccin was geprobeerd, vernam. Ook FEER zag geen succes van specifieke therapie.

De afbeeldingen zijn over het algemeen uitstekend, vooral die uit de klinieken van FEER, PFAUNDLER en IBRAHIM. Bezoekers van het gastvrije Zürichsche Kinderspital weten, dat FEER persoonlijk deze photo's maakt.

Het slotoordeel over dit leerboek luidt: in FEERO tutissimus ibis.

CORNELIA DE LANGE.

Prof. Dr. MAXIMILIAN STERNBERG, Wien, *Rheumatismus, Gicht, Ischias*. Bücher d. ärztlichen Praxis. No. 27. Uitg. JULIUS SPRINGER, Wien und Berlin, 1930. Prijs 3.60 mark.

In volgorde van den titel worden de genoemde onderwerpen behandeld. Na voorafgaande waarschuwing, dat de diagnose reumatiek nooit mag zijn een dekmantel voor onwetendheid of slordigheid en nadat met een enkel woord op de sociale beteekenis van rheuma wordt gewezen, volgt een korte beschrijving van de polyarthritis rheumatica acuta, daarna van die gewrichtsaandoeningen, die aan acuut rheuma kunnen doen denken (nl. arthritides bij gonorrhoe, sepsis, serumziekte, lues, tuberculose, purpura rheumatica enz.).

In een volgend hoofdstuk worden de chronisch reumatische aandoeningen van alle gewrichten afzonderlijk besproken en de therapie kort aangegeven. Daarna volgt een opsomming van chronische gewrichtsziekten van anderen aard en die voor spieren en bursae. Al het voorgaande omvat 49 bladzijden van klein formaat, zoodat de stof slechts een opsomming is, die voor degenen, die er meer van willen weten, een prikkel kan zijn zich in onderdeelen te verdiepen.

Bij de bespreking van jicht, die slechts 6 bladzijden omvat, treft vooral het weerleggen van enkele dwalingen, welke omtrent deze ziekte ook bij enkele artsen nog heerschen en wordt een diët aangegeven, dat zóó is gekozen, dat purinerijke stoffen verboden worden, maar de zieke niet noodeloos gekweld wordt met het zich ontzeggen van voedingsstoffen die, ik zou haast zeggen „de volksoverlevering” als verkeerd qualificeert, maar waarvan bij onderzoek is gebleken, dat ze voor deze zieken weinig schadelijke stoffen bevatten.

Het uitvoerigst is het 3de deel. Nauwkeurig worden aangegeven de ziekten, die aanleiding kunnen geven tot ischiasachtige klachten. Een groot aantal symptomen worden besproken ten einde na te gaan, of de ischias werkelijk bestaat of slechts gesimuleerd wordt. Vooral om dit laatste deel zou ik het boekje aan vele collegae willen aanbevelen.

JOHANNA VAN WENT.
